

СТАНОВИЩЕ

за научните трудове и учебната дейност

на

ас. д-р Галина Димитрова Ковачева

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент”

в професионално направление 3.6 Право (Криминология),

обявен в ДВ бр. 95 от 2018г. за нуждите на ВСУ „Черноризец Храбър”

Разработил: проф. д-р Добринка Иванова Чанкова, ръководител Катедра "Публично-правни науки" в Правно-историческия факултет на ЮЗУ "Н.Рилски"

Професионално направление 3.6 Право (Наказателен процес)

Настоящото становище е изготвено въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър” (ДВ, бр.95 от 2018г.) и на интернет-страницата на университета за нуждите на катедра "Правни науки" към Юридическия факултет. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подала документи **единствено д-р Галина Димитрова Ковачева**, асистент по Криминология в Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър”. Д-р Ковачева е представила списък от общо 10 заглавия, в т.ч. една монография, явяваща се основен хабилизационен труд, една студия, 2 статии и 6 доклада от участия в национални и международни научни форуми, публикувани след присъждане на образователната и научна степен "доктор". Представени са и всички други изискуеми документи: дипломи и сертификати, потвърждаващи квалификацията на кандидата; справка за педагогическата практика; справка за дейността на д-р Галина Ковачева по критериите и показателите за оценка на кандидата - във връзка с учебната дейност, във връзка с научно-изследователската дейност и други значими постижения; списък с научни публикации, резюме на публикациите, справка за цитиранията, авторска справка за научните приноси и другите необходими документи за участие в конкурса.

Представената документация доказва, че кандидатът има необходимата квалификация - придобила е ОНС "доктор" по специалност Криминология (същата специалност, по която е обявен конкурса, тъй като става въпрос за специалност от регулираните професии) през 2012 г.; не по-малко от две години (над 14г.) е заемала академична длъжност асистент; представила е публикуван монографичен труд и други публикации, които не повтарят представените за придобиване на ОНС "доктор"; спазени са минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ. Ето защо считам, че са налице всички предпоставки и са спазени всички условия за участие в посочения конкурс.

2. Данни за кандидата

Галина Ковачева е завършила специалност "Право" в Икономическия университет - Варна през 1999г. Работила е като юрисконсулт и адвокат. От м. декември 2004 г. досега тя е асистент по Криминология във ВСУ "Черноризец Храбър". През 2012г. защитава докторска дисертация на тема "Превенция на престъпността на непълнолетните" в същия университет и получава ОНС "доктор". Съръководител на Правната клиника при Юридическия факултет на ВСУ от 2013г. до 2018г. Член на Съюза на учените и на Българската асоциация по криминология. Представила е лист

на публикациите, съдържащ 2 монографии, едно учебно помагало, 3 студии, 5 статии и 31 доклада, изнесени на национални и международни научни форуми и публикации у нас и в чужбина. В справката за цитиранията е посочено, че различни трудове на д-р Ковачева са били цитирани 11 пъти в нереферирани издания с научно рецензиране.

Считам, че кандидатът е изграден учен и преподавател, посветил се в по-голямата част от своя професионален живот на Криминологията и университета. Видно от приложените доказателства, тя систематично и последователно работи в избраната област на науката, надгражда компетенциите си в различни формати на обучение и допълнителна квалификация и дава своя принос за утвърждаването и развитието на висшето си училище.

3. Обща характеристика на научната продукция на кандидата

Представените за рецензиране трудове са достатъчни по количество и качество за участие в конкурса. Със своята задълбоченост, научна обосновааност и състоятелност, и иновационност те отговарят на изискванията за академични публикации. Кандидатът успешно се ориентира към актуални и значими научни проблеми с важно обществено значение, по които няма изследвания и предлага сполучливи решения.

В своята научна кариера досега д-р Ковачева работи изключително в областта на Криминологията. След присъждане на образователна и научна степен „доктор” научните и изследователските ѝ интереси са съсредоточени в следните тематични направления:

-Процесът на стигматизация на извършителите на противообществени прояви и престъпления и връзката му с продължаващата престъпна активност;

-Някои аспекти на престъпленията, извършвани в интерес на корпорации.

Видно от трудовете, научният интерес към тази проблематика е траен и дълбок, което води до значими и полезни научни резултати. По-конкретно, по първото тематично направление те са:

Монографията на д-р Ковачева "Стигматизация и криминална кариера", Университетско издателство ВСУ „Черноризец Храбър”, Варна, 2018г., явяваща се основен хабилитационен труд, съдържа най-значимите резултати от проведеното от нея през последните години изследване по проблема за стигматизацията на извършителите на противообществени прояви и престъпления и връзката му с продължаващата престъпна активност. В изследванията на национално ниво относно индивидуалното престъпно поведение липсва проучване на зависимостта между социалното въздействие върху извършителите на престъпления и тяхната бъдеща криминална кариера. Поради това самото ангажиране с тази особено важна и винаги актуална тема следва да бъде оценено високо, а резултатите несъмнено представляват научна новост.

В труда е направен задълбочен критичен анализ на еволюцията на доктрината в тази област. Интересни за изследователя са границите на процеса на стигматизация, както и неговото проявление при различните възрастови групи правонарушители. Сериозно внимание е отделено на непълнолетните извършители на противоправни деяния - тема, особено близка на автора и с огромно социално значение. Ценно и за науката, и за практиката е проведеното ретроспективно криминологично изследване за установяване наличието, респ. липсата на процес на стигматизация сред лицата, изгърпяващи наказание лишаване от свобода. Фокусът на изследването е поставен преди всичко върху проблемите на индивидуално ниво, породени от някои етикетирани форми на въздействие върху отклоняващото се поведение. Проучването е методологически правилно проведено и достатъчно репрезентативно, за да могат направените изводи да се считат за верни. На базата на него е изведен обобщеният профил на интервюираните лица и са разработени индивидуални профили, представящи криминалната кариера на лицата, при които се открива механизъм на стигматизация. Резултатите са представени по много комуникативен начин в диаграми и таблици. В тази си част изследването е от значение не само за теорията, но е полезно и за практическата дейност на специалистите от правораздавателната система, пенитенциарната практика и системата за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Правилно са идентифицирани факторите на социалната среда и институционалната реакция, които оказват най-голямо влияние върху устойчивостта на престъпната активност и формирането на механизъм на стигматизация. Верен е направеният извод, че стигматизацията е действителен криминогенен фактор и като такъв следва да се отчита при осъществяване на превантивната политика, с оглед ограничаване на риска от рецидив. Тезите на автора са представени с множество убедителни аргументи.

Логично, тази част на изследването води до формулиране на предложения за мерки за ограничаване на процеса на стигматизация сред извършителите на противообществени прояви и престъпления. Направените предложения *de lege ferenda*, както и мерките от организационен характер, са разгледани в контекста на развитието на криминалната кариера и са обусловени от схващането на автора, че механизмът на стигматизация може да бъде възпрепятстван в различни моменти от неговото формиране и развитие.

Заслужава висока оценка визията на кандидата за възприемане на възстановителното правосъдие като специфичен, нестигматизиращ подход на съвременната политика за реакция на престъпността. Възстановителното правосъдие е една от най-атраaktivните идеи на нашето време, имплементирана в законодателството и практиката на повечето развити общества и държави. Поради това проучването на опита на други страни и предложенията за прилагане на възстановителни практики в България като алтернатива на институционалното третиране на извършителите на противообществени прояви и престъпления могат да се считат като проява на далновидност.

Разработена е методика за оценка на риска от стигматизация в законотворчеството и при осъществяване на правораздавателната дейност. Направено е предложение *de lege ferenda* към ключовите въпроси за оценка на въздействието на нормативните актове да бъде включен и въпросът за оценка на риска от стигматизация. И макар и да е оптимистично да се счита, че то може да бъде лесно и бързо възприето, авторската идея заслужава адмириране.

Формулирани са основните изводи от изследването относно процеса на стигматизация. От изведените закономерности на механизма на стигматизация, особено важен е този, че стигматизацията не е неизбежна и може да бъде преодоляна чрез избор на подходящи форми и начини на въздействие върху отклоненията в поведението. Част от посочените резултати, които обосновано могат да се считат за принос, се съдържат и в студията "Фактори, свързани с криминалната кариера и механизъм на стигматизация на правонарушителите" и в статията "Хуманизъм или стигматизация на ненавършилите пълнолетие правонарушители преди и след обявяването на България за република".

Приносни моменти се съдържат и в другите трудове на кандидата, предложени за рецензиране. В доклада "Някои ефекти от стигматизацията на правонарушителите върху цената на престъпността", съответно публикуван, е възприет икономически подход за изследване на законодателството и социалната практика за борба с престъпността на непълнолетните, което дава възможност да се проучи не само социалната полезност, но и икономическата целесъобразност на осъществяваните превантивни дейности, и това е разумно и прагматично.

В доклада "The Security Right of Juvenile Delinquents" е представено схващането на автора относно съдържанието на правото на сигурност на ненавършилите пълнолетие правонарушители, включващо: първо - право на гаранции срещу произволно лишаване от свобода по смисъла на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи и второ - право на сигурност на личността относно средата, в която живее.

В публикацията "Some aspects of the electronic monitoring of sentenced juvenile offenders" са изследвани някои аспекти на електронното наблюдение на осъдени непълнолетни от гледна точка на ефективността на този способ за контрол над поведението им. Фокусът е поставен върху проблемите на риска от стигматизация и ефективността от прилагане на електронното наблюдение за ограничаване на рецидивизма сред непълнолетните.

В друга публикация - "Правото на сигурност в условията на съвременната престъпност в България" са изследвани някои особености на статистически представеното ниво и структура на престъпността у нас. Обосновано се поддържа схващането, че изследванията на виктимизацията и индивидуалното престъпно поведение могат да предоставят повече информация за реализиране целите на превантивната политика. Само по този начин може да бъде гарантирано в пълнота правото на сигурност на гражданите в съвременната държава.

Приноси се установяват и в представените материали по второто тематично направление - корпоративна престъпност. В три доклада съответно е направен сравнителен анализ на модела на антитръстовото законодателство в САЩ и е открояна приложимостта на това законодателство в противодействието на корпоративната престъпност у нас; обосновано е схващането, че медиите и неправителствените организации имат съществена роля за внедряване на етичните кодекси като инструмент на превантивната политика; изследвана е политиката и конкретната правна регламентация в ЕС, с оглед хармонизиране на българското законодателство относно престъпленията с имущество от фондове на ЕС, извършвани в интерес на корпорации.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Видно от представената справка, учебно-педагогическата ангажираност на д-р Ковачева се отличава с особен интензитет. Освен аудиторна заетост, тя е осъществявала и осъществява и множество извънаудиторни занятия. Разработила е методически материали за лекционни курсове по дисциплините: „Криминология”, „Престъпност на непълнолетните”, „Организирана престъпност” за ОКС „магистър”, специалност „Право” и ОКС „бакалавър”, специалност „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред”. Използвала е иновационни форми в методите на преподаване - интерактивни методи на обучение, посредством PowerPoint презентации, които са насочени към подпомагане усвояването на знания, формиране на нагласа за допълнително търсене на информация и осигуряване на активна обратна връзка по време на лекционните занятия. Има публикувано учебно помагало "Превенция на престъпността на непълнолетните в Република България" за целите на осъществяване на учебния процес по учебната дисциплина „Престъпност на непълнолетните”. Материалите за лекционния курс по дисциплината „Криминология” са обогатени с публикуваните разработки по темите Корпоративна престъпност и Стигматизация и криминална кариера.

Д-р Ковачева активно работи със студенти. Оказва методическо ръководство на студенти, участващи в Правната клиника към Юридическия факултет на ВСУ, като е осъществявала и организационно ръководство на дейността на клиниката, като съръководител в продължение на 6 години. Осъществява и научно ръководство на студенти от специалност „Право”, обучаващи се в индивидуална форма на обучение, както и научно ръководство по приравнителни планове за обучение в специалността. Работи като тютор със студенти от специалност „Право” в редовна и задочна форма на обучение.

Успоредно с това, тя е участвала в различни научно-научноизследователски проекти и форуми: 4 международни научни форума; 6 национални научни форума с международно участие и 6 национални научни форума.

Следва да се отбележи и непрекъснатият ѝ стремеж за повишаване на квалификацията и усъвършенстване чрез участие в множество специализирани курсове по материята и за повишаване на езиковите компетенции.

Кандидатът е активно включен и в административно-организационна дейност, свързана с процесите на акредитация и организирането на ежегодните научни конференции на Юридическия факултет на ВСУ.

5. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

В научните трудове на кандидата се установяват многобройни научни и научно-приложни оригинални приноси с характер **обогатяване на съществуващи знания.**

6. Бележки и препоръки

Представените за рецензиране трудове показват широката литературна осведоменост на кандидата и уменията ѝ да си служи с научен инструментариум, както и строгият научен стил. Може да се препоръча още по-голяма прецизност при създаването на трудове на чужд език и да се насърчат публикации в индексирани в световни бази данни издания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси, и отчитайки ползотворната преподавателска дейност на кандидата, давам своята **положителна** оценка и **препоръчвам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Черноризец Храбър” да избере **ас. д-р Галина Димитрова Ковачева** да заеме академичната длъжност „доцент” в професионално направление **3.6 Право (Криминология)**.

18 март 2019 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Добринка Чанкова